

PODSTATA ODPOUŠTĚNÍ A SEDMIČLENNÉ MANICHEJSKÉ ZASVĚCENÍ

Sergej O. Prokofjev

Tři problémy jsou pro současnou epochu zvláště charakteristické: problém já, sociální problém a problém zla. Dva první byly již podrobně pozorovány ve svém vztahu k odpouštění. Nyní se chceme obrátit k poslednímu a snad nejtěžšímu.

O významu, který má problém zla, a o nutnosti znát jej právě v naší 5. poatlantické epoše, hovoří Rudolf Steiner na konci 4. přednášky cyklu "Dějinná symptomatologie" se zvláštní intenzitou. Poukazuje se tam nejprve na to, že v každé jednotlivé duši žila jako základní rys 4. řecko-latinské kulturní epochy otázka narození a smrti. Co ale tehdy bylo niterným, to v naší epoše vystoupilo navenek. A tak se dnes všude setkáváme ve svém okolí, zcela zvláště v sociální oblasti, ve společenském životě lidí až po historický vývoj lidstva ve velkém i v malém s procesy narození a smrti vzájemně se střídajícími, s procesy vzniku a zániku. Abychom je skutečně *pochopili*, je nutno důvěrně se seznámit s myšlenkou o opakovaných zemských životech, bez jejíž znalosti se problém narození a smrti rostoucí měrou stává všudypřítomnou nesmyslnou mýrou. "Ale právě tak jako narození a smrt vyšly v lidském nazírání z nitra navenek, tak musí člověk opět vyvinout ve svém nitru v 5. poatlantickém období něco, co v 6. období, jež tedy počíná ve 4. tisíciletí, opět vystoupí navenek. A to je zlo".

A tak jako ve 4. kulturní epoše musilo být prožíváno vnitřní setkání s narozením a smrtí, tak v 5. epoše musí být vnitřně prožíváno vědomě setkání se zlem. Pro tyto dva vpravdě rozhodující zážitky jsou dány pozemskému lidstvu dvě centrální události, které mají poukazovat na správný poměr k smrti na jedné straně a na druhé straně ke zlu. Tou jednou událostí je mystérium Golgaty, jež se uskutečnilo historicky, to znamená na fyzické úrovni v tom čase, když byl problém narození a zcela zvláště problém smrti tím nejdůležitějším problémem. Druhou událostí je nadsmyslové zjevení Krista v éterickém těle, které počíná ve 20. století a které je spojeno s jakýmsi opakováním mystéria Golgaty, nyní ale nikoli na Zemi, nýbrž v nadsmyslovém světě hraničícím se Zemí. Rudolf Steiner se o tom vyjádřil ve zmíněné přednášce z "Dějinné symptomatologie": "Nyní, kdy se má Kristus opět objevit v éteričnu, kdy má být opět prožito jakési mystérium Golgaty, nyní bude mít zlo podobný význam jako narození a smrt pro 4. poatlantické období... Tak je vedeno lidstvo 5. poatlantického období na základě zla zvláštním, paradoxním způsobem k obnovení mystéria Golgaty. Prožíváním zla se uskutečňuje, že se Kristus může opět zjevit, jako se ve 4. poatlantickém období zjevil skrze smrt."

Jak můžeme pochopit ona slova, která zní zpočátku tak neobvykle: "A na základě zla je lidstvo vedeno ... k obnovení mystéria Golgaty" a potom slova, "prožíváním zla se uskutečňuje, že Kristus se může opět zjevit ..."? Odpověď na tuto otázku lze

nalézt v jiné přednášce, kterou Rudolf Steiner pronesl o pět a půl roku dříve. Tam se popisuje, jak zcela zvláště od 16. století rostoucí měrou procházely branou smrti do duchovního světa duše, které nesly s sebou čistě materialistické impulsy přijaté na Zemi, jejichž působení v duchovním světě sousedícím se Zemí je srovnatelné s nepřetržitě rostoucím zatemňováním slunce, které v druhé polovině 19. století prožilo svou kulminaci v době, kterou Rudolf Steiner často označil jako vrchol vývoje materialismu v celém historickém vývoji lidstva. Tak se vytvářela v poslední třetině 19. století v duchovním světě blízko Země hustá oblast prstencovitého tvaru Zemí obkružující, oblast duchovní temnoty, jejíž přítomnost přinesla s sebou reálné nebezpečí, že by kali-juga, která měla skončit v roce 1899, uměle dále trvala také ve světlém věku. Jinými slovy, mocný proud nových duchovních impulsů, který se měl vylévat do lidstva od 20. století, byl by mohl být zadržován prstencem duchovní temnoty kolem Země. Potom by se nemohlo v určené lhůtě vyvinout nové "vědomí o Kristu" a nové jasnovidné schopnosti s ním spojené.

Aby se proti tomu působilo v duchovní sféře sousedící se Zemí, uskutečnila se v poslední třetině 19. století ona mohutná duchovní událost, kterou Rudolf Steiner nazval nadsmyslovým "opakování mystéria Golgaty" a která lidstvo zachránila před zmíněným nebezpečím: "Zárodky pozemského materialismu, které byly od 16. století vynášeny vzhůru do duchovního světa stále zvyšující se měrou dušemi procházejícími prahem smrti a které způsobovaly stále více temnoty, tyto zárodky vytvářely "černou sféru materialismu". Tuto černou sféru přijal Kristus do své bytosti *ve smyslu manichejského principu*, aby ji proměnil... Tuto oběť Krista v 19. století lze srovnat s obětí na fyzické úrovni v mystériu Golgaty a může být označena jako druhé ukřižování Krista, nyní na éterické úrovni... Již dvakrát byl Kristus ukřižován: Jednou fyzicky ve fyzickém světě na počátku našeho věku a podruhé spirituálně v 19. století, jak bylo popsáno. Mohlo by se říci, že lidstvo prožívalo v tehdejší době zmrtvýchvstání jeho těla; od 20. století bude prožívat zmrtvýchvstání jeho vědomí. Tak se může od 20. století vědomí Kristovo spojit s pozemským vědomím lidstva. ..." A "život Krista bude od 20. stol, vždy víc a víc pociťován v duších lidí jako přímý osobní zážitek".

Tak se lidstvu cesta, vycházející ze zla vyvolaného lidmi a z té skutečnosti, že následky toho byly vyneseny do duchovního světa, otvírá od 20. století působením Krista, cesta ke zcela novému prožívání jeho bytosti jako jediného a neotřesitelného základu pro budoucí zemský vývoj.

Hlavní úkol naší epochy je takový, že síly zla do vnitřního světa lidí *musí* vstoupit. Ale mají to činit, nikoli aby sváděly ke zlým činům, nýbrž aby se člověku dostalo možnosti vyvinout v sobě pravý duchovní život: "Ve vesmíru vládnu tyto síly zla. Člověk je musí přijmout. Přijme-li je, vstěpuje si do sebe zárodek, aby vůbec prožíval spirituální život duší vědomou".

Otázka ale, zda takové, z vyššího hlediska nutné setkání se zlem v nitru člověka(!) bude sloužit k dalšímu vývoji nebo ke zkáze lidstva, to bude záviset na jeho úsilí o nové "vědomí o Kristu", aby tak našel cestu k jasnovidnému prožívání éterického Krista. Možnost toto vyvinout je dána moderní duchovní vědou, která představuje takovou spirituální řeč, v níž se dnes jedině může uskutečňovat vědomé obrácení se k éterickému Kristu.

Tak bylo dáno lidem opakování mystéria Golgaty jako nadsmyslovým východiskem pro zjevení Krista v éteričnu pro všechny časy - když jen o to usilují moderní duchovní vědou - nejen směr k cíli, nýbrž také konkrétní duchovní síla, jejíž pomocí může být v nitru duše proměněno nutné přijetí zla v proces probouzení zcela nových vnímacích schopností pro "Ducha z vesmíru", aby tak, naplňující jím přítomnou kulturu, tuto kulturu spiritualizovali. "Kdyby člověk nepřijal ony sklony ke zlu ..., tak by nedospěl k tomu mít ze své duše vědomé impuls pro to, aby přijímal Ducha, který od této doby musí oplodňovat veškerou kulturu, nemá-li být mrtva, aby přijímal Ducha z vesmíru". Tento "Duch z vesmíru" je ale duchovním nositelem nového zjevení, které se dnes, po ukončení kali-jugy, má vylévat do lidstva. Možnost, aby se toto mohlo stát, byla vytvořena Kristem tak, že proměnil "černou sféru materialismu" kolem Země.

Ve shora uvedených slovech Rudolfa Steinera o opakování mystéria Golgaty má zvláštní význam poukaz, že toto mystérium Golgaty se uskutečnilo "ve smyslu manichejského principu". Neboť v něm máme *nejvyššípraobraz* vlastního poslání manicheismu: Nikoli odmítnutí zla, útěk před ním, nýbrž naopak "úplné přijetí do vlastní bytosti", poté ale jeho úplná "proměna" v dobro silami, které prýští z nového jasnozřivého prožívání Krista. Zde se dotýkáme hlubokého, okultního tajemství, v němž se spojují dva procesy, jimiž jsme se zde zabývali: proměna zákonitostí karmy pravým odpouštěním a proměna sil objektivního zla v dobro opakováním mystéria Golgaty v éterickém světě. Podle Rudolfa Steinera postavily vyšší mocnosti proti egoistickým žádostem a vášním, vyvolaným v člověku luciferickými bytostmi, utrpení a nemoci; proti chladně intelektuálnímu zlu Ahrimanovu zřídily však tyto vyšší mocnosti hranice železnými zákony karmy. To znamená, že člověk, pracuje-li ze sil odpouštění na proměně karmy, opakuje mikrokosmicky to, co vykonal Kristu v nadsmyslových světech, když v nich prošel éterickým mystériem Golgaty, a tím dosáhl možnosti působit nyní jinak než dosud na onen proces, jímž lidstvo vyživá svou pozemskou karmu, a to tak, že vstoupil k tomu procesu karmy do takového vztahu, o němž Rudolf Steiner řekl, že "se Kristus stal pánem karmy".

Zde má být nyní podán tento vztah z poněkud jiného stanoviska: z problému zla a jeho proměny v dobro v pravých manichejských mystériích. Tato mystéria sama nemohou však být podle výpovědi Rudolfa Steinera v naší době skutečně odhalena, protože také v této práci lze o nich říci jen málo. Je ale třeba pro naše téma poukázat zvláště na ten proces, který se může nazvat "morálním dýcháním".

Abychom jeho podstatu lépe pochopili, chceme pozorovat obyčejné lidské dýchání. Co se děje, když dýcháme? Nejprve přijímáme při vdechu do svého organismu z okolí kyslík naplněný životními silami, abychom mu potom při výdechu vraceli plynou kyselinu uhličitou, nositelku sil smrti vše živoucí ničících. Můžeme tedy zcela reálně říci: Člověk je dnes tak utvářen, že vdechuje život a vydechuje smrt. Opačný proces máme u rostlin. Proto zaujímá v nejdůležitější rosikruciánské meditaci takové centrální místo tento protiklad rostliny a člověka.

Ale v budoucnosti, která však počíná již dnes, bude získávat člověk tím, že vnitřně dále kráčí cestou danou duchovní vědou, pozvolna schopnost vdechovat v plném vědomí kyselinu uhličitou a vydechovat kyslík. V počáteční míře až dosud sotva postřehnutelným způsobem se děje při intenzivní meditaci. V šesté epoše však potom tento proces zesílí tak, že jistou měrou se bude moci hovořit o počátku překonávání sil smrti v člověku.

Právě tak bude člověk v budoucnu s to vyvinout ještě další niternější schopnost, schopnost "morálního dýchání". Ta bude spočívat v tom, že člověk bude schopen zlo "vdechnout" a dobro "vydechnout" podobně tomu, jak se dnes může naučit proměňovat v meditaci kyselinu uhličitou v kyslík. Tento proces proměny zla v dobro "morálním dýcháním" - jehož praobrazem je "opakování mystéria Golgaty" - se bude vyvíjet dále během 6. kulturní epochy, aby potom v 7. epoše, když vyvrcholí "boj všech proti všem", začal s překonáváním zla, což bude potom v plném rozsahu úkolem následující 6. *velké* periody zemského vývoje, během které dosáhnou svého nejvyššího rozkvětu a nejvyššího rozšíření manichejská mystéria. Tak hovořil Rudolf Steiner v přednášce z II. 11. 1904, kterou věnoval manicheismu, o tom, že tento esoterický proud, který založil ve 3. století Mani, je "ještě důležitější duchovní proud, než byl proud rosikruciánský ..." A pokračoval:

"Mani chce vytvořit proud Ducha přesahující rosikruciánství, proud, který jde dále než proud rosikruciánský. Tento proud Maniho usiluje dále až do 6. základní rasy, která je připravována od založení křesťanství".

O hlavním úkolu tohoto proudu se vyjádřil Rudolf Steiner v téže přednášce: 6. základní rasa bude mít za úkol vtáhnout zlo mírností tak daleko jak možno do pokračujícího proudu vývoje. Potom bude existovat duchovní proud, který se nebude vzpírat zlu, přestože ono bude vystupovat ve světě ve své démonické podobě", a tento proud má vědomí, "... že zlo musí být opět včleněno do vývoje, že však musí být přemoženo nikoli bojem, nýbrž jen mírností. Toto mocně připravit, to je úkolem manichejského duchovního proudu."

Když se počnou manichejská mystéria počínaje 7. kulturní epochou pozvolna odhalovat, potom bude mít ovšem tento proces "morálního dýchání" *magický charakter*. Rudolf Steiner na to poukazuje, když říká, že zástupci "dobré rasy" budou umět uvádět okultní síly do pohybu, aby ty lidi, kteří jsou propadlí mocnostem zlu a tvoří následkem toho tak zvanou "zlou rasu", obrátili k dobru.

Ale již dnes je možné připravovat se na tyto budoucí úkoly "dobrého lidstva". A tu tvoří tolerance a *odpouštění* vhodné prostředky. Zcela zvláště v odpouštění máme reálný počátek pro proces "morálního dýchání", o němž se výše hovořilo. Neboť u každého zla, které je nám učiněno, přijímáme je do sebe tak, lze také říci, vdechujeme je tak, že jeho následky v naší duši dále působí. Při správném odpotí štění však proměňujeme nejprve svým sebezpřekonáváním tyto následky v dobro, a dáváme tak potom toto dobro světu, jaksi je "vydechujeme", abychom světu darovali právě tolik dobra a lásky, kolik mu zlým jednáním bylo odňato.

Ve své přednášce o manicheismu líčí Rudolf Steiner, že nejúčinnější zbraní, jejichž pomocí budou příslušníci Maniho vést v budoucnu v zemském vývoji boj se zlem, bude ona duševní vlastnost, která se nazývá v německé řeči "Milde" (mírnost). Toto slovo je etymologicky příbuzné základnímu významu "verzeihen" (odpouštět). Již ve všedním životě pokládáme za zcela samozřejmé, že člověk, jehož charakter můžeme právem označit jako "mírný", je zvláště nejvyšší měrou schopen odpouštět. (Přitom "mírnost" v manichejském smyslu není v žádném případě znakem duševní slabosti, nýbrž znakem mocné síly, která může zcela proměnit lidské éterické tělo, jak tomu bylo např. u Billa Codyho.)

Z etymologického hlediska německé slovo "mild" (mírný) je odvozeno od staro- homo- německého "milt", a to znamená "dobrotivý, plný milosti", což je ale příbuzné se staroindickým slovem "mardhati" "zapomíná, nechává to být". Jinak řečeno, máme tu vývoj, způsobený samým geniem řeči, od "zapomínat" k "dobrému" a k "milosti"; a takové "milostiplné zapomínání" se uskutečňuje také v lidské duši při "Verzeihen" (odpouštění), kteréžto slovo pochází od "verzichten" - zřící se, odpouštět -, což souvisí opět s dobrovolným "Versicht" - zřeknutím se - a v hlubším smyslu a dobrovolným zapomenutím. Z druhé strany je "Milde" (mírnost) příbuzná s onou ctností, kterou měl v sobě vyvinout Parsifal na cestě k svému zasvěcení. Wolfram von Eschenbach tuto ctnost označuje slovem "snelde", což je příbuzné jednak s gotickým "selei", a to znamená "dobrotivost, mírnost", jakož i s anglosaským slovem "saelig", to znamená "šťastný, dobrý, nebeský, blažený". Vyvinout v sobě "snelde" znamená tedy vytvořit ve své duši podmínky, které dovolují kosmickému Duchu vstoupit do našeho já jakožto duchovní Já, a to znamená onomu Duchu, kterého Kristus prorocky daroval svým apoštolům, když je poslal do světa, aby lidem jeho jménem odpouštěli jejich hříchy.

Tak popisuje také Rudolf Steiner "saelde" jako "život který vylévá spirituální vědění na duši vědomou" a jediné tím může "lidský duševní vývoj ... od 5. období skutečně plně vkročit do období šestého".

Tak máme v "mírnosti" a "saelde" a v jejich vztahu k odpuštění směr vývoje, který v budoucnosti povede k založení pravých manichejských mystérií.

Cesta, která představuje jakousi metamorfosu sedmičlenné rosikruciánské cesty. Jako její stupně: tolerance, odpouštění, braní na sebe karmy jednotlivého člověka nebo celého společenství, dále spolunesení karmy lidstva a nakonec vykoupení odpůrcích mocností. Po všem, co až dosud bylo řečeno, můžeme nyní tuto cestu označit jako *manichejskou*, ačkoliv ji nemůžeme bezprostředně ztotožňovat s manichejskými mystérii, vznikajícími teprve v daleké budoucnosti, neboť tyto budou mít magický charakter. Zmíněná cesta však k nim může vést a může již dnes připravovat, aby se mystéria v budoucnosti ukázala.

Cesta manichejská je současně "myšlenkovou cestou ke Kristu", tak může být moderní křesťansko- rosikruciánská cesta označena jako "volní cesta ke Kristu". Počátek a založení této cesty je ale - podle slov Rudolfa Steinera - učiněn vědomým vývojem nového *idealismu*), bez něhož správný průchod prvním stupněm rosikruciánským je sotva možný, stupněm *studia* sdělení duchovní vědy, která vznikla z bádání v nadsmyslovém světě.

Obě cesty, rosikruciánská a manichejská, jsou svou vnitřní podstatou značně příbuzné. Lze je srovnat s dvěma hady vinoucími se kol merkurské hole, neboť nejdůležitější elementy jedné cesty mohou být nalezeny také u druhé. Liší se často jistým akcentem a zvláště rozdílností východisek. Křesťansko-rosikruciánská cesta ve svých nejprvnějších krocích usiluje o to *vnášet impuls vůle do oblasti poznání*. To se děje těmito stupni:

Studium

stupeň: imaginativní

inspirativní

intuitivní

a tři další stupně poznání:

poznání vztahů makrokosmu a mikrokosmu

sjednocení s makrokosmem

blaženost v Bohu.

Cesta manichejská naproti tomu začíná tolerancí, tzn. *vnášením myšlení* (chápání) *do oblasti vůle* zprvu temné pro obyčejné vědomí, což dovoluje zvědomováním volných impulsů začít hned s vytvářením "vnější formy společenství", "vnější formy života", v nichž mohou být přijímána ona nová, vysoká zjevení Krista, o nichž v této práci již bylo hovořeno. Rudolf Steiner se v této souvislosti vyslovil: "To je to, o co usiluje manicheismus. Méně se jedná o pěstování vnitřního života (poznání) - život bude probíhat také v jiné formě nýbrž více o pěstování vnější formy života" Duševní síly, které budou musit jednou tvořit základ těchto "forem života" jako sociálního celku, líčili jsme právě jako toleranci, odpuštění a úsilí vzít na sebe karmu jiných lidí.

Zvláště na příkladu výše popsaného "morálního dýchání" můžeme studovat vnitřní vztah a současně rozdíl východisek těchto dvou duchovních cest. Jak bylo ukázáno, má proces proměny zla v dobro "morálním dýcháním" svůj praobraz v "druhém mystériu Golgaty", kdy Kristus "vdechoval" do své bytosti v duchovním světě sou sedícím se Zemí všechnu temnotu materialistických myšlenek duší naladěných v 19. století materialisticky, které byly prošly branou smrti, a "vydechoval" duchovní světlo, které probouzí v lidech nové vědomí o Kristu, činí je způsobilými myslit duchovně a které povede člověka v budoucnu k vědomému prožívání éterického Krista.

Něco podobného, i když nejprve jen ve zcela počáteční formě, se uskutečňuje tím, že se člověk zabývá anthroposofií. Neboť člověk je dnes, jelikož se zrodil do moderní materialistické civilizace a žije v ní, ať chce, nebo nechce, neustále nucen k tomu "vdechovat" do své duše materialistické myšlenky, představy, pocitování a volní podněty, které civilizace vyvolává. A když se neděje nic jiného, potom působí materialistický obsah moderní civilizace jako jedovatá substance, která civilizaci neustále rozkládá.

Naopak je možné pomocí anthroposofie proti tomuto rozkladnému procesu postavit aktivní úsilí duše, aby ve všem materiálním hledala ducha. Přitom se to děje nejprve v myšlenkové rovině tím, že se přijímají výsledky anthroposofického duchovního bádání. To má potom za následek, že člověk, který neustále "vdechoval" materialistické představy moderní civilizace, učí se opět "vydechovat" rostoucí měrou spirituální myšlenky moderní duchovní vědy do této civilizace a prohlubovat a rozšiřovat tento proces až k citové sféře a nakonec až ke konkrétnímu jednání, což se potom ukazuje v obnovování fakticky všech oblastí lidského života a praxe - umění, vědy (goetheanismu), pedagogiky, zemědělství, medicíny, bankovníctví, sociálního pořádku atd. - obnovování toho všeho z impulsů ducha. Neboť namáhá-li se člověk *myslit* zprvu ducha pomocí anthroposofie konsekventně ve všech odvětvích současné materialistické civilizace a potom v ní uskutečňovat jeho proměňující impulsy, jedná již v nadsmyslovém proudu sil, který vychází z éterického mystéria Golgaty. Nikoli nadarmo charakterizoval Rudolf Steiner anthroposofií jako spirituální "řeč", s níž se může současné lidstvo bezprostředně obracet na éterického Krista.

Zvláště významný příklad uvedeného "procesu dýchání" v *oblasti poznání* můžeme nalézt v životě Rudolfa Steinera, když přijal do sebe zcela krajně materialistickou "antropologii" Ernsta Haeckela a vnesl ji, když ji byl vnitřně proměnil prostředky dnešního křesťansko-rosikuciánského zasvěcení do duchovního světa k bohům, k Michaelovi a potom ji od nich obdržel zpět jako hluboce spirituální obsah své knihy "lajná věda v obryse". Tento proces sám popisuje tímto způsobem: "Studujte dnes . haeckelismus s celým jeho materialismem,

studujte ho a nechte se proniknout tím, co jsou poznávací metody podle spisu "Jak dosáhneme poznání vyšších světů?" ... naučte se vše to ..., čemu se lze naučit vnější přírodní vědou a neste to potom vstříc bohům a obdržíte to, co je podáno v mé knize "Tajná věda" o vývoji". Čtete-li tato slova, musíme si ujasnit, že by tento proces - ve své moderní formě - byl zcela nemožným bez druhého mystéria Golgaty. Rudolf Steiner jednal v tomto smyslu, jelikož tento proces *plně vědomě* uskutečňoval úplně z jeho sil. V duchovních školách rosikrucianů byly sice činěny takové pokusy dokonce také již v novověku, bylo to však, jak Rudolf Steiner v uvedené přednášce líčí, *před* druhým mystériem Golgaty možné dokonce tak vysokému zasvěcení jako Christian Rosenkruz jenom při utlumeném (jasnovidném) vědomí. Zde kříží cesta rosikrucianská manichejskou. Rozdíl spočívá v tom, že cesta manichejská, jak jsme viděli, nemá své východisko v elementu poznávacím, nýbrž v elementu volním, který se především zaměřuje na konkrétní proměnu zla v dobro v *morální oblasti*, a to znamená, že i tato cesta - ve své současné formě pochází z opakovaného mystéria Golgaty.

V plném vědomí jít touto cestou bude ovšem možné teprve počínaje naší dobou, a přece byly tyto vlastnosti mírnosti, tolerance, ochoty k oběti a schopnosti odpouštět, z nichž manichejské zasvěcení vychází, vlastní původně ovšem oněm duchovním proudům, které se nacházely v té či oné míře pod jejich vlivem, jako např. albigenští, waldenští, katharští a bulharští bogumilové. Tito neusilovali v první řadě o poznání, nýbrž o to vytvářet společenství, v němž bylo možné uskutečňovat příkázání evangelia a zcela zvláště taková příkázání, která dle jejich mínění byla naplněna nejsilněji manichejským duchem. K nim počítali zvláště slova: "Neodporuj zlému (násilím)", "odplácej zlo dobrem", "miluj své nepřátele", a samozřejmě slova Kristova o "odpuštění". Přesto byli tvrdě pronásledováni ze strany oficiální římsko-katolické církve. To počalo již konfrontací církevního otce Augustina a manichejského biskupa jménem Faustus. Rudolf Steiner se k tomu vyjádřil:

"Tu stojí proti sobě dva póly: Augustin a Faustus. Augustin, který staví na církvi, na současné formě; Faustus, který chce připravovat z nitra člověka smysl pro formu budoucnosti. To je protiklad, který se vyvíjí ve 3. a 4. století po Kr. Existuje nadále a dochází svého výrazu v boji katolické církve proti templářům, rosikrucianům, albigenkým, katharským atd."

Když římsko-katolická církev pronásledovala tyto proudy co nejtvrději, což většinou končilo jejich úplným fyzickým zničením, projevíly se u ní rysy, které nejenže byly diametrálně protichůdné vůči jmenovaným proudům, nýbrž také vůči samému duchu křesťanství. Zde má postačit, když uvedeme jeden ze známějších příkladů. Když byl papež Innocens III. v r. 1209 vyhlásil "křížové tažení" proti "albigenkým kacířům", táhlo katolické vojsko vedené papežským legátem opatem Amaudem Amalrikem téhož roku proti městu Béziers v jižní Francii s cílem zničit tam všechny kacíře. Před dobytím města, jehož obyvatelstvo patřilo jen zčásti k albigenským, kdežto ostatní byli přívrženci orthodoxního katolicismu, byla položena papežskému legátovi otázka, jak se mají rozeznávat katolíci od "kacířů", na což odpověděl: "Tuez-les tous, Dieu reconnaitra les siens" ("Zabijte všechny, Pán si své již najde"). Na to počala strašlivá krvavá lázeň, při níž zahynuli prakticky všichni obyvatelé města, město samo bylo zničeno a přenecháno plamenům. Jen v kostele sv. Magdaleny, v němž hledalo mnoho obyvatel města ochranu, bylo téhož dne zabito asi 7000 lidí, mezi nimi mnoho dětí, žen a starců.

A přece nemohlo fyzické zničení katharských a albigenských ve 13. století, jakož i templářů ve 14. století zardousit duchovní manichejský impuls, který za nimi stál: "Všichni jsou na vnější úrovni vyhlazeni, ale jejich vnitřní život působí dále".21) To se děje nyní esoterickým způsobem. Tak je brzy po r. 1250, aniž si toho povšiml vnější svět, plodem koncilu vedoucích křesťanských zasvěcenců západní Evropy, který svolal Mani ve 4. století, založení rosikruciánského proudu, který do sebe přijal mnoho z manichejské moudrosti jakož i z moudrosti grálských mystérií 8. a 9. století.

Konkrétní duchovní souvislost a vnitřní příbuznost těchto tří hlavních proudů esoterického křesťanství mají svůj původ v tom, že se vysoká individualita Maniho byla nejen sama zúčastnila vývoje grálských mystérií v 9. století, nýbrž se také stala později jedním z vedoucích Mistrů rosikruciánského proudu.

To také vysvětluje, jakým způsobem vešlo mnoho z manichejských tajemství do duchovní vědy neboli anthroposofie, která představuje *moderní formu* křesťanské esoteriky, jak tato kdysi existovala v grálských mystériích a jejichž pokračování na prahu novověku tvořil proud rosikruciánský.

Přesto vše hovořil Rudolf Steiner ve svých četných přednáškách mimořádně málo o vlastních manichejských *mystériích* i o cestě zasvěcení, která k nim vede. V podstatě nejspíše z téhož důvodu, z něhož tak zřídka hovořil o odpouštění - vždyť i jen první stupně na této duchovní cestě znamenají pro současného člověka největší potíže. Na to ukazuje Rudolf Steiner v 8. přednášce o Apokalypse: "Tento podivuhodně nádherný princip manichejských, i když v současnosti musil tento princip Maniho ustoupit do pozadí, protože je tu málo porozumění pro spiritualismus, ten bude získávat víc a více žáků, čím více půjdeme vstříc porozumění spirituálnímu životu".

Tato slova zakladatele anthroposofie dávají tušit, jak je pro Anthroposofickou společnost na konci tohoto století rostoucí měrou životně nutná právě manichejská cesta, při nejmenším pokud se týká jejich nejprvnějších stupňů, jelikož hlavní úloha této cesty nespočívá jen v tom "kráčet k pochopení spirituálního života", nýbrž v současné civilizaci ji reálně pěstovat. Proto bude také před Anthroposofickou společností stát při přechodu do 3. tisíciletí požadavek vyvinout na této cestě zcela určité vlastnosti, když usiluje o to, aby splnila vysoké spirituální úkoly stanovené jejím zakladatelem.

V naší době se staly impulsy zla v celé zemské evoluci tak mocnými - a tato tendence ještě bude v nejbližší budoucnosti vzrůstat -, že lidstvo potřebuje v zápase s nimi vnitřní síly, které daleko vycházejí nad to, co lze nazývat obyčejně dobrým nebo morálním. Tu musí lidstvo mnohem více ovládat onen duchovní proces, který byl výše nazván "morálním dýcháním" a jehož počátek tvoří odpouštění.

Téma odpouštění je v naší době tak aktuální, protože je spojeno s novým zjevením Krista v éteričnu. Když až do dnešního dne tak málo lidí mohlo jasnozřivě prožít éterického Krista, tak to souvisí v neposlední řadě s tím, že síla odpouštění, a to znamená také manichejský impuls za ním stojící, je vyvinuta jen zcela slabě. A naopak: Máme-li ale v odpouštění takovou důležitou podmínku pro zření éterického Krista, který, počínaje naší dobou - a dále během

nejbližších tří tisíciletí - se pozvolna stává Pánem karmy, tak z toho vyplývá, že anthroposofové, jimž byly dány klíče k vyššímu poznání a s nimi možnost pracovat vědomě na poli karmy, že tito mají se zvláštní silou usilovat, aby vyvinuli tyto tři vlastnosti: toleranci, odpouštění, jakož i schopnost nést karmu druhého. Neboť jen tehdy, když existují tyto tři vpravdě manichejské vlastnosti a "morální substance" na nich založená, bude mít Anthroposofická společnost vnitřní oprávnění vést lidstvo k rozhodnutí v nejdůležitějších současných problémech: v problému já, v sociálním problému a problému zla.